

שם "או הקמה", שממנו לומדת הגמרא לעיל [ס א] את הפטור של "טמון" – מדברת רק במדליק בתוך שלו, כמו שנאמר "כי תצא אש" ששמע שהדליק בשלו ויצאה האש לשל חבירו.

אלא שבכל זאת סוברים רבנן שמסברא אין לחייב את האדם על דבר טמון שאין הדרך להטמינו, כי לא היה לו להעלות על דעתו שהדבר טמון שם, ולכן הם מחייבים במדליק בשל חבירו רק על דבר שדרכו להטמין.

ונמצא, שלדעת רבנן, כדי להתחייב בטמון צריך שני תנאים א. שהדליק בתוך של חבירו. ב. שיהא דרכו להטמין.

ולכן כאשר המשנה רוצה לומר שחכמים מודים לרבי יהודה ומחייבים בטמון, היא נוקטת את האופן של מדליק את חבירו שיש בו גם את התנאי של מדליק בשל חבירו וגם את התנאי שדרכו להטמין. (156)

ולכן הוא מחייב בין על דברים שהדרך להטמין אותם בין על דברים שאין הדרך להטמין אותם. (154)

ורבנן סברי: לא מחייב על "טמון" באש. ואפילו על דברים שדרכו להטמין, פטור. שגזירת הכתוב הוא לפטור "טמון" באש ואין הבדל אם הדרך להטמין או לא. (155)

ופליגי נמי במדליק בשל חבירו:

דרבי יהודה סבר: משלם כל מה שבתוכו, ואפילו היה טמון בגדיש ארנקי שאין הדרך להטמינו שם, חייב עליו.

ורבנן סברי: כלים שדרכו להטמין בגדיש, כגון מוריגין כלי הדישה וכלי בקר, הוא דמשלם עליהם. אבל כלים שאין דרכו להטמין בגדיש כגון ארנקי, לא משלם.

ובאופן הזה, של מדליק בשל חבירו, אף רבנן מודים שלא נאמר בו הפטור של "טמון", כי הפרשה של נזקי אש – שנאמר

155. ראה הערה 153 הוכחת תוס' לכך.

156. התבאר על פי תוס' בד"ה אלא.

ודעת התוס' לקמן בסוגיא דההוא גבראדבטיש ככספתא דחבריה, שאפילו במזיק בידים ממש אינו חייב על דבר הטמון שאין הדרך להטמינו, מהאי טעמא, שלא היה לו להעלות על דעתו שהדבר טמון שם.

אולם הרמב"ן במלחמות כתב, שהטעם הזה אינו שייך אלא רק במדליק בתוך שדה של חבירו, ועברה והדליקה לצד אחר, והדליק את הגדיש, דפשיעה בעלמא היא. אבל לא במדליק גדישו של חבירו ממש בידים, שאז הוא חייב על הכל, כמו שהגמרא אומרת לקמן "דמאי הוה לך גביה דאזקתיה".

וכלי בקר שדרכו להטמין בגדיש פטור משום שהדליק בתוך שלו. תוס' ד"ה לפלוג.

154. כך פירש רש"י. והתוס' הוכיחו כן מזה שאמרו במשנה "ומודים חכמים לרבי יהודה במדליק את חבירו". ולמה היו צריכים לנקוט "בירה", והרי היו יכולים להשיענו בגדיש עצמו, שמודים חכמים אם הדליק גדיש של חבירו שהוא חייב על מוריגין וכלי בקר שדרכו להטמין. אלא ודאי שרבי יהודה מחייב אפילו על ארנקי בגדיש, ולכן נקט "בירה", לפי שרוצה למצוא אופן שחכמים מחייבים אפילו על ארנקי בדומה לרבי יהודה, וזה יתכן רק בבירה. תוס' ד"ה אלא.